

*Prima cratera ad sitim pertinet,
secunda – ad hilaritatem, tertia – ad voluptatem, quarta – ad insaniam.
/Apuleius/¹*

SLĀPES

In vino veritas, in aqua sanitas.

/Plinius C.P. Secundus /²

1. nodaļa. Nimfas

Bezrūpīgi siltais jūlija vakars atmirdzēja gatavajās ķiršogās. Lielās. Apaļās. Saules salduma pārpilnās. Samtainajā novakara gaismā, kas spraucās cauri lapotnei, ķirši izskatījās gandrīz melni. Gludā miziņa ieskāva ogas kā stikls un pārvērtā tās izliektos spoguļos. Katrā no tiem ietilpa gandrīz visa Kailsilu saimniecība – divstāvu dzīvojamā ēka, saimniecības celtnes, pagrabs, pagalms ar mūžzaļajiem rododendriem, lielā augļu dārza satumstošās ēnas. Saule gatavojās ienirt aiz tuvējā sila priedēm un uz atvadām iesvieda ugunīgas sprēgatas vienā no spoguļbumbām. Attēls uzdzirkstīja. Ķiršogā ietvertā pasaule neizsakāmi valdzināja. Vilināja ieskatīties dziļāk. Ļauties vilinājumam un pieskarties. Saņem atspirdzinājumu.

– Magone!

Jaunā sieviete atrāva pastiepto roku.

– Magone, kur tu esi? – mēģināja sasaukt gaišmataina, apaļīga, gadus trīsdesmit veca būtne, kas iestājās dzīvojamā nama durvīs. Sārtiem vaigiem, rūtainā priekšautā, ar virtuves dvieli pār plecu. Tā bija Raita. Sieviete neizklausījās un arī neizskatījās pietiekami draudzīga, tāpēc Magone izšķīrās nogaidīt. Viņa patvērās zemāko zaru aizsegā.

Šņakt! – saplīsa viens no ķiršsarkanajiem spoguļiem. Tieši virs Magones galvas.

Knaukš! Knikš! Knakš! Nobriedušās ogas sprāga viena pēc otras.

– Tišš! Tišš, maitas! Prom! – Raita savicināja rokas kā spārnus un pameta mājas lieveni.

Magone pamira līdz ar jaunajiem strazdiem.

– Lasieties projām! – gaišmate ieaurojās un no visa spēka sasita plaukstas. Pieklusušajā dārzā tas noskanēja kā šāviens.

---

¹ Pirmais kauss domāts slāpēm, otrais – jautrībai, trešais – baudai, ceturtais – neprātam. /Apulejs/ (latīņu val.)

² Patiesība – vīnā, veselība – ūdenī. /Plīnijs Vecākais/ (latīņu val.)

Ķiršu koks sašūpojās. Noslīgušie zari vienā mirklī atrbrīvojās no nevēlamā svara. Putni cēlās gaisā, čirkstēja, švīkstēja un bārās. Pelēko lidoņu bars, izkiedzis visu, ko jūta pret skaudīgo divkāji, apmeta virs pagalma ardievu apli un aizspurdza pāri Kailsilu jumtiem. Sašķaidītās spoguļbumbas līdz ar rubīnsarkanu rasu palika pie Magones kājām.

– Māte, žēlīgā!

Tomēr pamanīja, – Magone vīlusies nopūtās. Viņa grasījās iziet no slēptuves, tomēr ķiršu sardze raudzījās pavisam pretējā virzienā. Pavadījusi nelūgtos viesus ar plaukšķināšanu un ūjināšanu, Raita pievērsās aiz rododendriem noliktajam dārza galdam. Sieviete iesprauda dūres mīkstajos sānos.

– Magone! Ķīrsis – neapsegts, galds – neapklāts. No paša rīta vazājas apkārt kā aizmīgusi. Slima, vai? Varēja jau nu pacensties! Vismaz šodien. Šovakar, kad Imantiņš atgriežas... Magone! Kur tu atkal aizklīdi?

Augļudārzs par brīnumu klusēja. Atbildēja tikai ēkas. Sienas uztvēra jautājumu, bet atpakaļ meta atbalsis. Tās sapinās rododendru ādainajās lapās, un krūmi bezkaislīgi uzklaustīja sievietes dusmīgo purpināšanu.

– Ja es te neko nedarītu, viss jau sen aizaugtu ar sūnām. Un iznīktu!

Raita tvēra pār plecu pārņemto divieli un enerģiski aiztrausa no galda virsmas sačokurojušās, bet vēl arvien citrondzeltenās ziedlapiņas. Tikpat sirdīgi viņa pakampa uz sola salocīto galdautu. Smagais, blīvi austais lins uzplandīja, Raitas roku celts.

– Ak, tad tu mums tā vienīgā darītāja?

– Signe... – Raita sazīmēja vaicātāju, biežajai drānai krītot pār galdu. – Tpu! Tpu! Tpu! Vai tu vēl klusāk nevarēji pielavīties?

Magone laikus pamanīja uzkrītoši īsā un vasarīgi gaisīgā kleitā ģērbtās meitenes tuvošanos. Signe nemainījās ne pilsētā, ne tirgus placī, ne arī Kailsilu dārzā. Košas krāsas uzplaiksnīja it visā, ko viņa uzvilka, ar ko rotājās vai klāja uz sejas. Atsperīgajā solī meitenei nopakaļ kā kruzuļaini melns mākonis plīvoja mati. Bija grūti neievērot spilgto būtņi, vēl grūtāk bija no viņas novērsties.

Signe nosvieda uz tikko apklātā galda paplāti ar glāzēm. Trauslais stikls ievibrējās un turpināja klusi sanēt. Saulrieta pirksti mierināja trīcošo dzidrumu.

– Sasit tik kaut ko! Tik sasit!

– A man kaut kā, – Signe graciozi uzmetās uz galda malas, – pie dirsas!

– Āreče! Vai es neteicu, ka nevienam nekas nerūp?

– Tāpat viss iet uz leju.

– Ko nu bļuznī? Tas, ka Kailsilu Marija slimo? Bet ar manām...

– Tur jau tā sāls!

– Ar manām čaklajām rokām. Zini ko – taisies, ka tiec lejā!

Signe neklausīja, iesēdās vēl ērtāk un iesmējās tā, ka tumšās acis uzmirdzēja līdzīgi ķiršu kokā atlikušajām ogām. – Čaklrocīte atradusies!

– Sauc kā gribi, bet baltrocīte es neesmu. Ne tā, kā dažs labs.

– Ātrrocīte, Zibrocīte, Raitrocīte... Ha! Raita – Raitrocīte. Tad jau Magone – Magoņrocīte. Nē, varbūt... Magoņmaizīte?

– Ka tik ne tā! – Raitas vaigi iekrāsojās košāki. – Neuzdrošinies nozākāt manis ceptās bulciņas. Tās ir brūnas, mīkstas, apaļas kā...

Magone apjauta, ka pienācis pēdējais brīdis pamest lapotnes ēnu aizsegu. Signe to pamanīja pirmā. Viņa īsi pamāja un šķelmīgi uzsmaidīja Raitai.

– Nu, nu, turpini vien, turpini.

– Nav svarīgi – kā, – gaišmate aizrāvusies pārlaida plaukstu pār saviem gurniem, – bet Magone ir... bezkrāsaina. Un kaulaina! Piedevām – gaudena. Phe! Nu gatavā vārpata! Un kurš iedomājās tik smuku vārdu ielikt šitādi nezā..?

– Paldies! – Magone vairs negribēja klusēt. – Paldies, ka jūs saklājāt galdu!

– Tpu! Tpu! Tpu! Māte, žēlīgā!

Magone atglauda aiz auss nepaklausīgu, gaišbrūnu matu šķipsnu. Tā neturējās. Viņa atglauda vēlreiz un piespieda sevi pasmaidīt. Tikmēr Raita paguva atelsties un nekavējās pāriet uzbrukumā.

– Kas tā piezogas no muguras? Vai tev darba trūkst? Kur blandies?

– Gribēju galdu izrotāt, – Magone atrādīja salasīto ziedu pušķi. – Saimnieci par prieku.

– Ko gan tu par Mariju vari zināt? – Raita izrāva no jaunās sievietes rokām puķes.

– Imants stāstīja...

– Imants? – Signe iejaucās un sašūpoja brūni nosauļotās kājas.

– Jā. Vēl pirms aizbraukšanas. Rādīja dārzu un...

– Un?

– Novāc pakaļu! – Raita cēla galdā smagu, māla ziediem rotātu keramikas vāzi. Tīšām vai netīšām viņa uzgrūdās Signei. Ūdens izšļakstījās gan uz galda, gan uz meitenes. Linā ieaustie raksti

kļuva par dažiem toņiem tumšāki, bet Signe pat nenopurinājās. Viņa demonstratīvi uzgrieza Raitai muguru un pievērsās Magonei.

– Pūt vaļā! Ko Imants tev rādīja?

– Āreče! Knapi degunu apsildījusi, bet taisās Kailsilos par traki lielu gudrinieci. – Raita bubināja un bakstīja vāzē puķes. Magoņu ziedi tapa nesaudzīgi izravēti un lidoja pāri sievietes plecam. Magone nespēja novērsties no spilgti sarkanajiem traipiem zaļajā zālē.

– Nu, ko Imants darīja? – Signe kļuva nepacietīga.

– Darīja? Viņš runāja

– Par ko?

– Par Kailsilu vīna dārzu.

– Ar muti Rīgā, ar darbiem – aizkrāsne! – Raita noskaldīja.

– Bingo! – Signe iespurdzās. – Bez Marijas vīna receptes nebūtu ar ko lielīties.

– Tā saglabājusies no hercoga Jēkaba laikiem, – Raita piebalsoja, un teiktais izskanēja ar neslēptu bijību. – Bez receptes... Nolāpītais rododendrs! Vienīgais, kurš tik ilgi, – viņa piepeši ķērās pie dvieļa. Raženākais krūms atkal birdināja pārziedējušās kripatas.

Vairīdamās Raitas pārlietu rosīgās darbošanās, Signe noslīdēja no galda kā piesaulē gulšņājusi kaķe. Meitene izstaiņājās un vijīgā solī apmeta graciozu līkumu ņirbošajam dvieļim un čaklajai blondīnei..

– Vai tu reiz beigsi žļodzīties? – Raita nenovaldījās. – Acis tek ārā!

– Nu, tad neblenz! Skats uz nākotni skaidrāks netaps. Kailsilu stādu bizness, starp citu, arī sāk bremsēt.

– Nevar būt! – Magonei radās iespēja iebilst.

– Nevar būt, nevar būt! – Raita pārmēdīja. – Var gan. Kad tāda, āreče, veikalniece. Tik gorīties! Un izrādīties! Mazāk plikumu izliktu apskatei – varbūt kāds arī stādus pamanītu.

– Bet Anrijs teica... – Magone iesāka un noklusa. Viņa attapās divu sieviešu pūcīgo skatienu krustpunktā. Pirmā blenza no gaišu, biezi noaugušu matiņu apakšas. Otrās strīdnieces melnās, perfekti izliektās uzacis uzlēca līdz puspierei.

– Klusie ūdeņi tie dziļākie, ko?

– Māte, žēlīgā! Vai tu to vien dari, kā trinies gar abiem Marijas dēliem?

– Nē! Viņš, – Magone vairākkārt sprauda aiz auss nepaklausīgos matus, – tas ir, Anrijs teica, ka Signe spējot notirgot vai pašu velnu. Tā es dzirdēju.

– Ha! – tumšmate nomērīja blondīni ar uzvarētājas skatienu. – Sapрати, Raita–Raitrocīte?

– Bet tu... Tu esi...

– Ha! Ha! Vai tik kādai skolā nebija grūta galva?

– Tava muterīte bija sūdīga učene!

– Signe - Sirēna! – Magone iejaucās.

– Es taču negaudoju!

– Tā ir mītiska būtne.

– Pati zinu. Obligāti jāspīd ar savām gudrībām?

– Ne–e. Bet Sirēnas mēdza vilināt jūrniekus ar saldajām mīlas dziesmām, lai...

– Kā naglai uz galvas! – Raitas guldzošie smieklī pārtrauca Magones taisnošanos.

Signe sapurināja melnos matus un atmeta tos atpakaļ. Siltajā vakara gaisā mīkstās cirtas noplīvoja kā dzēlīgas čūskas, meitene aizvien vairāk līdzinājās gorgonai Medūzai. Viņa nesteidzīgi, bet ļoti mērķtiecīgi apgāja galdu.

– Nevis Raitrocīte tu esi, bet Raitmēlīte!

– Toties tu, – dūšīgā gaišmate atmuguriski kāpās atpakaļ, – tu neproti dziedāt! Ne jau ar dziesmām viņa vilina, nē. Tik vien ir kā... Ā! Māte, žēlīgā! Palīgā!

2. nodaļa. Satīrs

Magone spēji samirkšķināja acis – divas lielas, ar tumšu apmatojumu klātas ķetnas sagrāba Raitu un nelaida vaļā. Šķita, ka neparastie locekļi izauguši kuplajam rododendram, līdz kuram Signe piespieda atkāpties mutīgo gaišmati. Tūlīt, tūlīt cauri biežajam zaļumam izsprauksies arī āža bārda, tad ragi... Tomēr – nē. Tā bija tikai izspūrusi, labu laiku necirpta un neskūta vīrieša galva. Jaunā un aizkaitinātā gorgona tik tikko paguva atlēkt sānis.

– Tpu! Vecais nešķīstenis! – Raita spļaudījās, brēca, spirinājās un ar dūrēm sita pa dāsni noaugušajām vīrieša rokām. Tās, vairīdamās belzienu, nošūka no sievietes krūtīm uz vidukļa, tad paslīdēja vēl zemāk.

– Dūjiņ, – aizsmakusi balss noducināja, – padziedi man ar!

– Ej tu nost! Vecais ķēmeklis. Kaža, vai tu reiz rimsies!

Rokas un galva, kā pēc pavēles, nozuda krūmā. Tūdaļ pat, blakus Raitai, visā savā godībā, saņūrcītā krekļā un nošūrukušās biksēs, nostājās Kazimirs – Kailsilu tuvākais kaimiņš.

– Tfu, tu! – Raita vispirms atsprāga, pēc tam atkal tiecās uz vīrieša pusi.

– Skat, skat, – Signe piebikstīja Magonei, – iepatikās!

– Atkal sastrēbies vīna patekas! – Raita, smieklīgi raukdama degunu, liecās tuvāk Kažam.

– N–ne–e, – vīrietis, cik vien varēja, izlocījās.

– Nepūt pīlītes! Vakar Anrijs nolēja dzērveņu vīnu.

– Dzērvenīt, mana rūgtā sirsniņa... – Kaža iedziedājās.

– Nespēlē teātri! – Raita atgrūda viņu. – Tu, mieļu tapa! Ej, āreče, pie tās, – izstieptais pirksts norādīja uz Signi, – šī tev i padziedās, i...

– Dzērvenīt, kam tu mīti purviņā... – Kaža kā paklausīgs koka zaldātiņš pagriezās un aizmaršēja norādītajā virzienā. Vīrieša balss pamazām atguva skanīgumu, bet plaukostas jau sniedzās pēc plānā apgērba izceltās sievišķības.

– Tikai bez rokām! – Signe smējās, bet, kad Kaža neklausīja, saskaitās. – Es taču teicu – bez rokām!

– Labi, – Kaža sērīgi pūta un nolaida matainās ķepas. – Ja jau bez, tad bez. Bet ar citām mana izslāpušā organisma daļām?

– Izvirtulis!

– Ko dara Jupiters, tas vērsim nav ļauts?

– Par kādu Pīteru viņš tur muld? – Raita, saspraudusi sānos rokas kā sengrieķu amforas osas, nostājās blakus Magonei. Jaunā sieviete pavēra muti, lai izskaidrotu, bet, nepateikusi ne vārda, aizvēra. Raitas skatiens arī tāpat bija gatavs izkausēt ērmoto pāri. Kaža turēja Signei doto solījumu. Tomēr viņš, nerātnās rokas nostiepis cieši gar sāniem, tiecās aizvien tuvāk un tuvāk gaisīgajā kleitā gērbtajai tumšmatei. Signe vairījās vīrieša.

– Tu tam esi... par vecu.

– Pieredze nāk ar gadiem. Un es manīju...

– Vecais glūņa! Prātu nodzērušais tipiņš! – Signe apcirtās un naski aizmetās uz māju.

Kaža paklakšķināja mēli un ar alkainu skatienu pavadīja meitenes soļus. Sekoja ilgpiļna nopūta, bet, pavēries atpakaļ, vīrietis satrūkās. Raita un Magone nebija izkustējušās ne no vietas. Kaža sāka klepot un kreķķināt.

– Khe! Nu, skatos es. Jā. Kādu laiku. Uz jums visām! Trejmeitiņām. Tā, vei!

– Grābšķis, – Raita aizsvilās, – vāvulis! Vīna bunduļos tu žūrē!

– Ūja, ūja! Blēņas... Pļāpas. Tukšas runas! – Kaža atgaiņājās, līdz zaudēja cēlo stāju un atkrita uz sola. Tomēr vīrietis iztaisnojās un lepni izrieza plecus. – Es varbūt nolūkoju to, vienīgo, kura būtu ņemama.

Magone uztvēra Raitas satumsušo skatienu.

– Dzērvenīt, vai nāksi pie manis, ko? Par saimnieci, – Kaža smaidīja abām sievietēm, bet viltīgi samiegtās acis dancoja pa pilnīgāko stāvu. Raita, cik vien ļāva viņas druknais augums, kareivīgi izslējās. Magone pāris soļus atkāpās – tas, kā sāka kvēlot gaišmates vaigu gali, neko labu nesolīja.

– Pagaidi tikai. Lai atbrauc Imants. Es izstāstīšu. Visu. Pastāstīšu, kā tu... Kā tu veselu mēnesi, kamēr viņa nebija, šilierēji pa vīna brūzi!

– Dzērvenīt?

– Jā, jā! Kā rūgstoles tvaikus ierauj nāsīs, tā vienā nebeidzamā iemirkumā!

– Raitiņ!

– I nedomā lūgties! Mana sirds nav mīksta, nav kā Marijai. Es tevi patriekšu no Kailsiliem, ar sūdainu koku triekšu. Tā i zini! Kad es kļūšu par saimnieci...

– Tu? Par saimnieci? – Signes izmestie vārdi nošķindēja reizē ar nažiem un dakšīnām, kas nobira pār galdautu. Meitene, piemirsusi pirmītējo rīvēšanos ar Kažu, apsēdās vīrietim blakus, piegrūda ar plecu, saskatījās, un abi vienā balsī noskandēja:

– Kad rododendri dziedās, dies un smies, tad Kailo silu Imants precēsies!

Raita pietvīka līdz pat kleitas izgriezumam.

– Visi meičuki, tuvākā un tālākā apkārtnē, to zina – Signe iesmējās.

– Jā, jā, – Kaža apstiprinoši māja – nebūs ilgi jāgaida.

– Ko? – Raita atguva balsi.

– Kas? – Signe saausījās.

Magone nogaidoši vērās vīrietī. Kaža apdomājās, pamāja uz gandrīz noziedējušo krūmu un sverkšķīja seju smaidam līdzīgā vieplī. Magonei ļoti kārojās pacelt galdauta malu un pārliecināties, vai tur tomēr neslēpjas kājas ar šķeltiem nagiem.

– Tu ņirgājies, ja? – Raita atvēzēja dvieli.

– Viņš kaut ko noklusē, – Signe aizkavēja sodīšanu.

– Jā? A nu, vecais plenderi, runā! Citādi...

– Ūja, ūja! – Kaža ierāva galvu plecos un šļūca projām pa solu. – Nu gan sabijos.

– Viņš atkal apceļas.

– Un gvelž tukšu.

– Nē! – Magone iesaucās, samulsa no savas uzdrīkstēšanās un vērsās pie sieviešu nežēlastībā kritušā. – Pasaki pats!

Kaža bija paguvjis aizlavīties līdz galda galam. Viņš ar neslēptu labpatiku lūkojās ziņkāres pilnajās sejās. Vīrietis vilcinājās. Magone nešaubījās, ka ar nodomu. Kaža plūkāja atplīsušos ienadžus, knibināja melnumus zem nagiem. Bet acis sprinģoja no vienas nogaidošās sievietes pie otras, tad trešās, un atpakaļ. Visbeidzot Kaža pakasīja iesirmo, kādu nedēļu nedzīto bārdi un nopūtās.

– Nuu, nekas īpašs.

– Tu tūlīt pat norausies pa acīm!

Kaža pavērsa pret Raitu dūmakainu skatienu. Vīrietis samirkšķināja biežās un garās skropstas. Dvielis noplīkšķēja pret galdu.

– Ūja, ūja! Kur tik brikna? Labi, jau labi. Tas notiksot Marijas jubilejā. Stādīšot priekšā. Visiem! Imants pats iepazīstināšot. Ar, kā smeijies, kā sacīt jāsaka...

– Līgavu! – Magone tīšām sabojāja Kaža triumfa mirkli. Viņa vairs nejaudāja noskatīties, kā vīrietis vilcinās un tīksminās pie katra vārda. Kaža sašļuka.

– Kā tu zini? Kurš teica? Vai Imants? Marija? Kas viņa ir? Kura tā būs? – Signe un Raita uzklupa viņam ar jautājumiem. Kaža, atbilstoši situācijai, māja ar galvu, grozīja to vai neziņā raustīja plecus.

– Māte, žēlīgā! Vai patiesi? Vai es...? - Raita kratīja, pārlocīja, atkārtoti purināja un no jauna gumzīja dvieli.

– Ceri vien, ka tā būs tu! - Signei paspruka nervozs smieklīņš.

– Es ticu. Un gaidu.

– Kopš videnes izlaiduma?

– Es ar Imantu...

– Bla–blā, bla–blā!

– Mēs...

– Un, ja nu Imants ar mani, ko?

– Ko? Nē!

– Laiks iet un gaumes mainās, Raitrocīt.

– Nē, nē... Tu? Nekad!

Raitas divielis bija salocītsniecīgā kvadrātiņā. Signes rokas, pašapzinīgi sakrustotas zem krūtīm, izcēla to apmērus vēl vairāk. Vieglais audums nostiepās. Kažas kakls izstiepās. Vīrietis ar skaļu klunkšķi norija siekalas.

– Dzērvenīt? Dzēr. Ik! Velns... Ik!

Vārdu tuvciņas laikā Magone bija piesēdusi netālu no bramanīgā kaimiņa. Kaža dziļi ievilka un aizturēja elpu. Un nu, lai kā jaunā sieviete centās, viņa nespēja atturēties no smaida.

Gandrīz pirms trim mēnešiem, kad Magone atnāca uz Kailsiliem strādāt, nevarēja nejust to spriedzi, kas virmoja gan stādu audzētavā, gan vīna darītavā. Visas darbības, runas un domas pulsēja, riņķoja un sabiezēja ap plašās saimniecības centrālo zvaigzni – Imantu. Ap vīrieti, kura nedalītās uzmanības dēļ, kā Magone drīz vien saprata, šeit strādājošās sievietes bija gatavas gandrīz vai nogalināt viena otru. Tagad divas kaislīgākās pretendentes nogaidoši klusēja. Signe neatkāpās no iekarotajām pozīcijām. Raita nepārstāja braucīt divieli. Kaža grozīja acis uz visām pusēm un metās teju vai zils. Visbeidzot viņš skaļi izpūta aizturēto gaisu.

– Dzērvenīt! Ja jau Imants tevi ne... Ik! Vai nāksi? Ik! Velns. Nāk. Ik! Si? Pie manis?

Raitas vaigi dega, bet viņa uzlūkoja Kažu kā tukšu vietu. Toties pie Magones starojuma sievietes skatiens aizķērās.

– Un ko tu tur šaipies?

– Ha–hā! Vēl viena, kas tīko tava dārgā un vienīgā? – Signe atbildēja uzrunātās vietā, bet Magones miers sāka plaisāt.

Jaunajai sievietei jau pirms kāda laika nācās atzīt, ka vajadzēja tikai ilgāk atrasties Imanta tuvumā, lai plestos plašumā sajūta, ka viņa ir iepeldējusi nepastāvīgā un bīstamā upē. Tā no vienas vietas bija pilna ar virpuļojošiem atvariem. Ūdens piltuves griezās. Vilka aizvien tuvāk un tuvāk. Virmojošā straume hipnotizēja. Rāva dziļumā. Un Magone pavisam skaidri zināja – ja ļausies vilinājumam un visiem spēkiem nepeldēs uz krastu, tad gluži vienkārši noslīks. Viņa bija gaužām slikta peldētāja. Viņa bija slīkusi un vēlreiz to pārdzīvot nevēlējās.

Dvieļa kvadrāts pārtapa taisnstūrī. Raita un Signe tuvojās katra no savas puses. Kaža pievilka klāt un apskāva iztrūcināto Magoni.

– Būtu. Ik! Mana. Ik! Teikšana.

– Nav tev teikšanas!

– Tev arī nav! – Signe iesmēja Raitai tieši sejā.

Dvielja pātaga noplīkšķēja pret vīrieša delmu. Nākamais cirtiens ķēra Magones plecu. Kaža zibenīgi atrāvās no jaunās sievietes. Viņa apklāja galvu rokām, bet dvielis aizšvīkstēja pāri un trāpīja Signei.

– Trakā mātīte! – meitene slēpās aiz Kaža. Sitienu dzēla viņam. – Vai, vai, vai!

– Es! Būšu!.Kailsilu! Saim...

– Kas še notiek?

Raita pārakmeņojās, Magone pūlējās iztaisnoties, Kaža lēca stāvus, bet, zaudējis līdzsvaru, atkrita atpakaļ un pēdējoreiz nožagojās. Signe steidzās kārtot izpluinītos matus, dvielis izšļuka no Raitas rokām.

3. nodaļa. Saimniece

Marija pamodās no uzmācīga dūmu smārda. Saprātī spēcīgā smarža bija izvijusies virs kartupeļu talkas ugunskura. Marija bija maza meitene. Viņa kopā ar tēvu rausa laukā no ugunskura apogļojušos jaunās ražas bumbuļus. Vīrieša roku āda bija tik ļoti sarepējusi, ka viņš nebaidījās ņemt karstos tūpeņus pirkstos. Tēvs nolauza melno miziņu, atklāja dzeltenu, miltaini kūpošu mīkstumu, ietina kārumu mārrotka lapā un sniedza mazajai Marijai.

– Ēd, meitiņ! Ēd un audz liela un stipra!

Atpazīstamās garšas un ožas sajūtas nepameta sievieti arī pēc pamošanās. Tāpat kā tēva raupjo pirkstu pieskārieni, kas ķērās bērniņas gludajā vaigā. Glāsts nesaudzēja un skrāpēja, toties aiztrausa visas meitas sejai pielīpušās ogles un pelnu druskas.

Saprātī redzēt mirušo? Tas nebija uz labu! Kailsilu saimniece nodrebinājās un ielūkojās drēbju skapja spogulī. Aizvilktie aizkari slāpēja saulrieta atblāzmu, istaba šķīta miglaina kā kartupeļu tīrums sapnī, tomēr viņa spēja saskatīt dziļi dobumos iegrimušas acis, tumšas ēnas lokos zem tām un plakstiņos, rievās ap muti. Zods – ass un kaulains. Sanīkusi, sarāvusies, savecējusi. Nezinātāji lika klāt viņas patiesajam vecumam gadus desmit, kaut gan sieviete gatavojās svinēt vien savu piecdesmito gadskārtu.

Tik vien? Marija pavīpsnāja, un rievās abpus mutei kļuva izteiktākas. Jau! Jau puse no gadsimta. Kur palicis viņai atvēlētais laiks? Pēdējos mēnešos šādas un līdzīgas domas apciemoja sievieti ar neatlaidīgu regularitāti. Ieperinājās prātā uz palikšanu un nelaida vaļā. Puse no simta. Tā vairs nebija puse no mūža. Mariju dzina izmisumā atklāsme, ka laika atlicis pavisam maz. Varbūt – nemaz. Un tieši tas bija visskarbākais pamudinājums dzīvot. Sieviete atskatījās uz zāļu pudelītēm,

tablešu paciņām, ampulu iepakojumiem nokrauto naktsskapīti un vāri pagrūda istabas durvis. Acis aizplīvuroja sīvi un kodīgi dūmi.

– Raita! – Marija izdvesa un akli taustījās cauri lielajai istabai. – Raitiņ, kas notiek?

Sirds sāka trīsuļot. Ne velti viņai sapņos parēgojās tēvs! Sasniegusi virtuvi, sieviete ar pūlēm saskatīja, no kurienes veļas rīkli skrāpējošais bezgaiss. Katls čukstēdams iekrita izlietnē. Jaunais kastrolis!

– Škic! – viņa uzšņāca uz galda pamanītajam Runcim – strīpainais blēdis, aizmirsies kotlešu bļodas izsaimniekošanā, bija akls un kurls. – Škic, negantniek! – Marija meta izēdājam ar trauku lupatu. Kaķa acis alkatīgi nodzalkstīja. Saķēris zobos atlikušo kumosu, tas paspruka pagaldē.

– Kur visas palikušas? – saimniece pusbalsī brīnījās un slaucīja asarot sākušās acis. – Pilna māja ar sieviešiem, bet kad vajag... Palīdzes atradušās! Tik vien, kā kartupe... – Marija sāka neapturami klepot, dusmas bija noēdušas pēdējās tīrā gaisa atliekas. Klepus lēkmē sirds ņirbēja aizvien negantāk. Pēdējiem spēkiem aizkļuvusi līdz virtuves logam un atgrūdusi to vaļā, Marija izliecās un dziļi ieelpoja silto jūlija vakaru, līdz krūtīs iesprostotais taurenis palēnām rimās. Marija atbalstījās pret palodzi un atslāba, tomēr saimnieces skatiens ierasti pārskrēja pagalmam. Ausis uztvēra runāšanu, balsis kļuva arvien skaļākas. Piekusušās sievietes ķermenī izplūda jauna nemiera deva.

– Kas šie notiek? – Marija gāja tuvāk kņadai. Vai viņa nogulējusi dēla pārbraukšanu? Lūk, kāpēc visas jaunkundzes ņēmās pa pagalmu! Bet kāpēc neviena nenāca un nemodināja viņu? Kāpēc Imants vispirms nesasveicinājās ar māti?

Pie dārza galda cilvēku netrūka. Vēl pirms mirkļa saimnieces uzticamākā palīdzē Raita bija par kaut ko uzstājīgi aurējusi. Marija nešaubījās, ka dzirdējusi arī melnmatainās skaistules Signes spieģšanu. Pa gabalu no visiem stāvēja allaž klusā Magone. Viņa izskatījās vēl biklāka nekā citkārt. Toties kaimiņš Kaža sēdēja galda galā kā karalis. Marija vēlreiz pārlaida skatienu apklusušajiem un, kā viņai šķita, iztramdītajiem trokšņotājiem. Imanta nekur nebija.

– Vai Kailsilos sākušās priekšvēlēšanu debates? – Marija mēģināja runāt bargi, bet balss neklausīja, un pārmetumi izskanēja gurdeni. – Kamēr jūs politiku bīdāt, tikmēr tupeņi uz plīts piedeguši.

– Māte, žēlīgā! – Raita tvēra zemē nokritušo dvieli.

– Māju gribat nosvilināt, ja?

– Nē, nē! – gaišmate purināja galvu un rādīja ar pirkstu uz Kažu. –Viņš!

– Kaža aizmirsa grāpi uz plīts?

– Nē! Kaža! Viņš...

– Un galds mūsmājās pats klājas. Mēles trināt. Uz to jau tagad visi naski.

– Marij... saimniec, es ātri! Es tūlīt! – Raita stūma un bīdīja pa galdu dakšiņas un glāzes.

– Ej beidzot uz virtuvi! – Marija izrāva izpalīdzēi no rokām nažu saišķi. Aprātā sieviete tecīgiem vien aizmetās uz dzīvojamo māju. Būtu kaut vārdiņu bildusi pretī, prātoja saimniece, noskatīdamās, kā Raita pazūd namdurvīs. Marija atskatījās uz pārējiem.

– Ej, palīdzi Raitai! – nākamā pavēle trāpīja Signei.

Meitene nekustējās. Vien glītās uzacis palēcās.

– Par ko es tev algu maksāju?

Signe grasījās ko iebilst, bet tā vietā iekodās apakšlūpā. Atmeta kuplo matu vilni pār muguru un līgani pagriezās uz promiešanu. Labā kāja, kreisais gurns, kreisā kāja, labais gurns. Marija novērsās no meitenes uzspēlētās gaitas. Kailsili nebija Milāna. Pat ne Rīgas modeļu skola! Un viņa nevienu šeit neturēja ar varu.

– Magone, tu uz kalna siltumnīcām. Naktī sola lietu. Lūkas aiztaisi.

Jaunā sieviete vispirms apdomāja saņemto uzdevumu, tad lēnītēm pagriezās uz dārzu.

– Nu ej taču! – Marija steidzināja un nespēja noslēpt vilšanās nopūtu. Vēl viena, kurai Kailsili diez vai bija īstā vieta. Saimniece vēlreiz nopūtās un pamanīja kaimiņu. Vīrietis spēra visai grīļīgus soļus projām no galda, savādi zvalstīdams nošļukušo bikšdibenu.

– Kaža?

– Ko–a? – Signes defilē atdarināšana sajuka. – Ē...

– Vai, dieniņ!

– Saki, Marij, kā viņai tas izdodas? – Kaža vēlreiz mēģināja iešūpot stīvos krustus un neziņā kasīja matiem bagāto pakausi..

– Labāk būtu ņēmis un grozījis to, – Marija pamāja uz slotu, kas stāvēja pieslieta garāžas durvīm. – Vējš piensies pilnu pagalmu ar skujām.

Kailsilu saimniece uzmanīgi aplūkoja galda klājumu. Šovakar viņai gribējās piekasīties katram sīkumam. Darītājas atradušās! Galdauts uzsegts ačgārni. Galda piederumi paķerti no ikdienā lietotajiem. Vai tad nebija svētku diena? Un glāzes... Vai kāda iedomājās tās pārslaucīt? Toties puķu pušķis saimniecei patika. Nez, kura iedomājās saplūkt? Gan jau Raita. Marija atkāpās un

uzmina vienai no zālājā izmētātajām magonēm. Sieviete noliecās, lai paceltu trauslos kātus, bet atmiņas šūpojās līdz košajām ziedlapiņām.

Raitu Marija iepazīna kā mazu un allaž nopuņķojušos meitēnu. Kaimiņu bērns, kā nekā, tepat, aiz sila dzīvoja kopā ar četriem, citu par citu jaunākiem brāļiem un māsām. Māte un tēvs lielāko diennakts daļu pavadīja Ratīšu jaunlopu kūtīs. Vecākā meita agri iemācījās saimniekot un pieskatīt arī pārējos. Bet, līdzko iegādījās brīvāks brīdis, tā spriganā gaišmate vai ik pārdienas skrēja uz Kailsiliem. Vēlāk Marija pieņēma Raitu patstāvīgā darbā, un, gadiem ejot, pierada pie viņas kā pie pašas bērna.

Gadiem ejot... Jā, pavasarī viņi nosvinēja Imanta trīsdesmito gadskārtu, bet Anrijam – divdesmit piekto. Skaudri iesāpējās atgādinājums – tā ir puse no tavas dzīves! Visu aizplūdušo laiku Marija rēķināja abos dēlos. Dienu no dienas skatīja vaigā. Viņa novecoja. Viņa bija bezspēcīga neapturamās straumes priekšā.

– Sasper jods! – saimniece iesaucās, kad bija uzlasīta pēdējā sarkanā puķe. – Es vēl esmu dzīva! Un, kamēr es dzīvošu, Kailsilos būs mana teikš... – Marijai aizsitās elpa. Viņa bija pārāk strauji atliekusies. Gar acīm sāka ņirbēt mazas, melnas mušiņas. Sieviete atslīga uz sola. Ak, nīkulīgais, untumainais, aiz ribas aizkabinātais muskuli! Lūdzu, lūdzu, lūdzu! Lūdzu, ne šodien!

4. nodaļa. Ultimāts

– Ko nu trako, Marij? Tev tokš pilna māja ar vedeklām!

Līdzās Kailsilu saimniecei nošvīkstēja slota. Sirdspukstiem izlīdzinoties, sieviete pacēla vāru skatienu pret Kažu, kas izdejoja ugunīgus tango soļus. Vīrietis atlieca slotaskātu kā viskaislīgāko deju partneri pasaulē. Ķēms gatavais, Marija nopukojās. Tā vien kārojās izraut no labsajūtā starojošā kaimiņa rokām sasiesto zaru saišķi, un pašu – kārtīgi noslānīt. Bārda metas sirma, bet joprojām tēlo neatvairāmu jaunekli!

Marija atminējās, kā Kazimirs savulaik bija ātri notirgojis mantojumā saņemtos mežus, veikli ieguldījis nopelnīto naudu apšaubāmā biznesā un... sadedzis. Iedvesmu turpmākai dzīvošanai vīrietis sāka smelties te vienā, te atkal citā traukā. Kaža bieži bija, kā pats izteicās, štimungā. Galu galā, atmetis neveiksmēm ar roku, viņš mācījās jaunu dzīves filozofiju – ļauties dzīves plūdumam. Un, kopš Kailsilos aizsākās viņa darīšana, straume arvien biežāk un biežāk pie Marijas sētas pieskaloja arī kaimiņu filozofu.

– Vedeklas. Tā gan, – sieviete pastiepās un ielika vāzē vīst sākušās magones. Tur bija to īstā vieta. Neaizmirstu zilais, gundegu dzeltenais un jasmīna baltais uzprasījās pēc kāda spilgtāka triepiena. – Tā gan! – Marija atkārtoja. – Bet man jātērē laiks, minot mīklas. Kura no viņām? Tu pasaki man – kura?

– Ē... ā... Vai ta Imants neatzinās?.

– Tu pats dzirdēji mūsu sarunu *skaipā*. Jau izplāpājies, ja?

– Ūja, ū... ja. Saprotams, ka... Nē!

– Un, ja nu tā būs kāda cita?

– Kas zin, – Kaža piedejoja ar visu slotu tuvāk Marijai, – acis viņam allažiņ sprikt kā kazenes.

– It īpaši, kad sanāk jaunās sezonas strādnieces.

– Lai tokš izālējas!

– Cik var?

– Jauns vīrišķis ir kā jauns vīns. Rūgst un burbuļo, burbuļo un rūgst. Kad es biju...

– Nevajag! Tavās rieta dejās esmu gana atskatījies. I vēl tagadiņ!

Kaža apmeta pēdējo pirueti ap nokausēto slotu un apsēdās iepretim Marijai. – Bet tu pasaki man, nu, kā sieviete vīrietim – kāda vella pēc? Kāpēc jauns, brīvs, visādi citādi veiksmīgs cilvēks parakstās uz ko tādu? – Kaža sakrustoja varenās dūres kā saslēgtas roku dzelžos.

– Izbeidz māžoties!

– Jejbogu, nesaprotu.

Marija nolocīja galdauta stūri, izlīdzināja uz galda salikto glāžu diagonāli. Viņa grasījās pārkārtot arī puķes vāzē, tomēr pierima.

– Pati pieprasīju. Šopavasār. Lai līdz manai jubilejai protas.

– Ūja!

– Aizdeva man dusmas.

– Zinām tavas dusmas! Viegli iekarsti, ātri atdziesti.

– Vai pazīsti pilsētā "Puķu bodes" īpašnieci?

– Nu, taisa smukus vaiņagus. Bērēm. Bet brūtes pušķus arī!

– Tā gan. Un viņai ir meita.

Kaža nogrudzināja sīkus smiekliņus.

– Vai, dienīņ! Tu zināji... To kaunu!

– Kas nu par kaunu, kamēr jauni! Vai ta zārk...

– Vai tu mitēšies? Un ko pēc tam pilsētā runāja – to tu arī zini?

– Nuu...

– Imants skrienot apkārt kā no ķēdes norāviens suns. Vajagot sūtīt ārstēties.

– Ūja, ūja! Vai ta kāda, kā saka, vīrišķu kaite?

– Jā. Sek–sa–ho–lisms.

– Jedritvai, nazīt! – Kaža vispirms novaikstījās, tad uzplāja ar plaukstām pa ceļgaliem tā, ka Marija satrūkās. – Nu vai zinies! Ja es būtu Imanta tēvs...

– Paldies Dievam, tu neesi.

– Gandrīz vai žēl. Kamēr tavs vīrs, lai viņam vieglas smiltis...

– Jānis zināja, kā Imantu turēt grožos! – Marija iesaucās un viņu negaidīti sāka smacēt atmiņas. Tikpat kodīgas kā pirms brītiņa virtuvē ieelpotie dūmi. Strādīgais, nopietnais, arī atbildīgs Jānis. Tieši tāda vīrieša Kailsilu saimniecībā tagad pietrūka. Marija nopūtās un mēģināja izgaiņāt neaicināto grūtsirdību. – Anrijs ir sava tēva kopija. Bet Imants...

– Kāpēc tavā dārzā visi rododendri nav vienādi?

– Tāpēc, ka šķirnes dažādas. Tāpēc, ka... Atradis ar', ko salīdzināt! Ko tu vispār saproti? Tev bērnu nav.

– Nuu, – Kaža saberzēja noaugušo žokli tā, ka noskrapstēja, – līdz galam drošs neesmu. Bet vienu gan zinu. Kamēr te bija Jānis, tu, Marij, plauki un ziedēji – gluži kā tavi rododendri!

Sievietes vaigs samācās. Kaža neviļus uzurķēja to, par ko bija tik mokoši domāt.

– Atceries? – Kaža iesmējās un piebikstīja aplkusušajai saimniecei. – Vai atceries, kā mēs visi kopā Līgo svinējām? Tu, Jānis, es, Vaira... Tu tā ziedēji! Tā, nu, tā kā šodien!

– Ak, tu, medusmēle! Nepieglaimojies, saki, ko atkal vajag? Naudu? Tā būs nedēļas beigās. Bet savu mēriņu šovakar dabūsi. Sagaidīsim Imantu, un dabūsi.

– Ūja! Saprotama lieta! Bet ne to.

– Ko tad?

– Nu, es jau neko. Es tik tā. Prātā pārliku.

– Beidz stiept, kā beigtu kaķi aiz astes! – Marija smējās.

– Kā būtu, ja mēs, kā saka, kauliņus mestu kopā?

– Vai tu traks! Vai tomēr no Rogovkas?

– Marij, – vīrietis pārsēdās tuvāk. Neskūtais vieplis smaidīja no vienas auss līdz otrai. – Dēli tev izauguši. Drīzi i mazbērni būs. A pati? Piecus! Piecus gadus viena un... viena.

- Tu gadus skaiti? – Marijas jautrība aprāvās.
- A kā savādāk? – Kaža izslējās un pašlūca vēl tuvāk. – Mūsu laiks uz vietas nestāv.
- Vai tu tā kā, – saimniece cēlās uz promiešanu, – vai tu nebūsi man par jaunu?
- Še tev, Mildiņ, Vasarsvētki! Viena saka – vecis, bet citai – par jaunu?

Marija pašūpoja galvu, bet nesmaidīt par kaimiņa tēloto sašutumu nevarēja. Kaža bija un palika buldurmēle, tomēr omu uzlabot prata. Vīrieša vārdiem izdevās sasildīt kaprīzo muskuli sievietes krūtīs.

– *Ciao, tutti!*³ – Kailsilu pagalmu pāršalca skaļš un enerģijas pilns sveiciens. Marija pagriezās. Vienā acumirkļī viņas kājas kļuva stīvas kā podos iesprostoto kociņu saknes. Sieviete meklēja atbalstu. Notirpušie pirksti iekrampējās galda malā. Cauri rododendriem, ne lūgts, ne aicināts, spraucās rēgs no Marijas pagātnes.

---

³ Sveiki visiem! (itāļu val.)